

Stop Wapenhandel

Anna Spenglerstraat 71 - 1054 NH Amsterdam - Phone +31 (0)20 616 4684 - www.stopwapenhandel.org
rekening NL11 TRIO 0390 407 380 tnv Stop Wapenhandel, Amsterdam

Aan de leden van de Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken

Betreft de oorlog in Jemen en de levering van F-16 gevechtsvliegtuigen aan Jordanië

Amsterdam 11 januari 2018

Geacht Kamerlid,

Op 18 januari heeft uw Kamer een algemeen overleg met de minister inzake de situatie in Jemen, waar de humanitaire situatie dramatisch is. Dit is het directe gevolg van de door Saoedi-Arabië geleide militaire interventie en blokkade. Ook Jordanië maakt deel uit van de interventiecoalitie. Jordanië zet hierbij F-16 gevechtsvliegtuigen in, zoals Stop Wapenhandel al in 2015 schreef in het rapport *Dutch arms trade with coalition forces in the Yemen war*.¹ Een Jordaanse luchtmachtgeneraal vertelde in november 2015 aan een Nederlandse journalist dat vier F-16's worden ingezet tegen Jemen. Latere bronnen bevestigen de voortdurend van deze inzet.² Ook de regering erkent dit inmiddels en noemt deze inzet "in het luchtruim boven Jemen" van "zeer geringe mate."³ Om hoeveel vluchtbewegingen het gaat en over welk type inzet (verkenningen, doelopsparing, bombardementen) blijft hierbij onduidelijk.

Hoewel het EU Gemeenschappelijk Standpunt wapenexport (criterium 2) de levering van militaire goederen uitsluit naar landen die mensenrechten en internationaal humanitair recht niet respecteren heeft Nederland recent 15 overtollige F-16 gevechtsvliegtuigen aan Jordanië geleverd. Deze levering is op de valreep goedgekeurd door de vorige regering. De mogelijkheid bestaat dat Nederland nog meer F-16s aan Jordanië gaat leveren. De vorige regering zag hierin geen probleem, omdat Jordanië schriftelijke garanties heeft afgegeven de betreffende toestellen niet in te zetten in operaties boven Jemen. Naar onze mening zijn deze garanties boterzacht. De regering noemt ze zelf "niet juridisch afdwingbaar," maar verwacht naleving: "Gezien de zeer goede relaties tussen Nederland en Jordanië, inclusief de nauwe samenwerking op defensiegebied."

Er valt niet te controleren of er geen Nederlandse toestellen worden ingezet. Hoe zou men zich dat in de praktijk moeten voorstellen? "*Als je wapens geeft aan een land of organisatie, dan kan je niet meer controleren hoe ze gebruikt worden*" citeerde het gezaghebbende militaire tijdschrift Defense News een onderzoekster over vergelijkbare levering-op-voorwaarden⁴. Maar zelfs als Jordanië zich houdt aan de afspraak verandert deze niet wezenlijk iets. Jordanië bezit zo'n kleine tachtig F-16's, 15⁵ hiervan mogen niet worden ingezet boven Jemen. Dan bezit het land hoe dan ook meer F-16's die ingezet kunnen worden boven Jemen. Maakt het voor de bevolking van Jemen verschil welke toestellen precies worden ingezet?

1 Zie <http://www.stopwapenhandel.org/yemen>

2 Marco Dijkshoorn en Patrick Roegies, 'Royal Jordanian Air Force: fit for fight', <http://aviationphotodigest.com/royal-jordanian-air-force/>; en Yemeni forces target Jordanian F-16 fighter jet over Saudi Arabia Parstoday 24/02/2017 http://parstoday.com/en/news/middle_east-i46350-yemeni_forces_target_jordanian_f_16_fighter_jet_over_saudi_arabia

3 Totaallijst feitelijke vragen Afgifte vergunning voor export militair materieel naar Jordanië (22054-291)

4 Pentagon says Iraqi train-and-equip mission could end if attacks on Kurds continue 16/10/2017

<https://www.defensenews.com/congress/2017/10/16/baghdad-retakes-kirkuk-and-pentagon-mulls-ending-train-and-equip/>

5 Drie al eerder geleverde Nederlandse F-16's zijn voor trainingsdoeleinden. http://www.f-16.net/f-16_users_article11.html

De regering zit in een spagaat. Nederland heeft een ingewikkelde relatie met Jordanië. Sinds begin januari stijgen er vanaf de Jordaanse vliegbasis Al-Azraq weer Nederlandse F-16's op om IS in Syrië en Irak te bestrijden. Jordanië is een bondgenoot in de strijd tegen terrorisme. Het weigeren van een levering aan een bondgenoot is pijnlijk, en bovendien zegt Jordanië de toestellen nodig te hebben in de strijd tegen het terrorisme.

Naar mening van Stop Wapenhandel kan een ethisch wapenexportbeleid gebaseerd op mensenrechten echter niet zomaar aan de kant geschoven worden voor militaire of strategische belangen. In de strijd tegen IS gaat het niet alleen om militaire overwinningen. Men kan en mag niet marchanderen met de waarden die men juist zegt te verdedigen. Wil deze regering op een geloofwaardige manier staan voor vrede en mensenrechten, dan moeten aan schendingen daarvan consequenties worden verbonden, ook als het bondgenoten betreft. Bovendien staat de steun die Nederland geeft aan de vredesopbouw in Jemen haaks op het leveren van gevechtsvliegtuigen aan een land dat deze inzet boven Jemen.

Stop Wapenhandel vraagt u om de regering op te roepen van toekomstige leveringen van F-16 gevechtsvliegtuigen aan Jordanië af te zien.

Graag zijn wij bereid e.e.a. nader toe te lichten

Hoogachtend
Namens Stop Wapenhandel

Wendela de Vries
06 506 522 06